

Henrik Ibsens skrifter/bokselskap.no 2012
Henrik Ibsen: Brev til Jonas Lie

Digitaliseringen er basert på xml-filer mottatt fra Henrik Ibsens skrifter, UiO. På nettstedet [Henrik Ibsens skrifter](#) er alle Ibsens kjente brev tilgjengelig. Her har vi samlet alle brevene til Jonas Lie. Lies brev til Ibsen kan leses i tre-bindverket *Jonas Lie Brev 1851-1908*, utgave ved Anne Grete Holm-Olsen, Det norske språk- og litteraturselskap, Novus, Oslo 2009.

Henrik Ibsen
Brev til Jonas Lie

1879-1900

□

[25. mai 1879](#)

[22. juni 1882](#)

[\[sommeren 1882\]](#)

[\[2. januar 1884\]](#)

[20. november 1884\]](#)

[\[oktober/november 1885\]](#)

[27. januar 1887](#)

[28. desember 1888](#)

[\[1891\]](#)

[6. november 1893](#)

[30. mars 1895](#)

[15. januar 1900](#)

I mange av brevene er en eller flere linjer klippet vekk. Manglende tekst er markert med ... .

25. mai 1879

Konvolutt:

Dem norwegischen Schriftsteller Herrn Jonas Lie

z. Z. in Stuttgart.

Germania.

fr:

*

Rom, den 25. Maj 1879.

Kære Jonas Lie!

Jeg har gjort mig skyldig i en stor uefterrettelighed ved så længe at udsætte med besvarelsen af dit brev. Tidt og ofte har jeg tænkt, at nu skulde jeg skrive Dig til, men desværre er jeg hidtil bleven stående ved det gode forsæt.

Du ønsker et råd angående eders fremtidige opholdssted i Tyskland. Rimeligvis kommer nu rådet for sent, da Du vel allerede har truffet dit valg; men jeg vil alligevel sige Dig, hvad jeg ved. Dresden var, da vi i 1868 ankom did, et billigt levested; men efter krigen steg priserne på husleje og alle andre fornødenheder således at vi i de sidste år vi tilbragte der, indtil våren 1875, årlig brugte omtrent dobbelt så meget, som det beløb, der i den første del af vort ophold dersteds havde været tilstrækkeligt. Jeg vil dog tilføje at vi i den senere tid levede adskillig flottere end før. Men billigt er der under ingen omstændighed nu længer i Dresden, medmindre priserne siden min afrejse skulde være gået ned igen. Jeg har imidlertid ikke hørt tale om at så skal være tilfældet. Derimod er klimabet om vinteren i Dresden i regelen meget mildt og behageligt og om sommeren er der rigelig anledning til i en af de mange nærliggende småbyer og landsbyer langs Elben at finde et både billigt og let tilgængeligt logis i den herligste natur og i en frisk og styrkende luft. Navnlig henleder jeg din opmærksomhed på Pillnitz, en times dampskibsfart fra Dresden. De indfødte Dresdenere omgås ikke synderlig med fremmede, og disse sidste indbyrdes heller ikke meget, ialfald kun nationsvis; men om vinteren lever der jo i regelen en hel del norske der.

At tage sommerophold i Salzburg vil jeg bestemt fraråde Dig. Byen ligger således, at der enten er trykkende hedt eller også megen og særdeles langvarig

regn. Da vilde det være meget hensigtsmæssigere at vælge et af nabostederne, enten Reichenhall eller det billigere og landligere Berchtesgaden. Begge steds findes mineralbade, og Du vilde antagelig kunne undgå at rejse til Gastein. Skulde Du bestemme Dig for Berchtesgaden, så vil jeg anbefale Dig at forhøre Dig om logis hos Wagemeister Hasenknopf eller hos Bergmann Jakob Kurz; det er jævne simple folk, men brave og gode, og jeg er viss på at I vilde finde jer tilfreds der. Naturen omkring Berchtesgaden er noget af det herligste man kan tænke sig; Königsee ligger en times spadsertur borte; anledning til mangfoldige udflugter forresten. –

Men sig mig nu en ting: har Du aldrig tænkt på at forsøge München som opholdssted? Klimatet er vistnok om vinteren hårdere end i Dresden, men jeg ved at mange rheumatiske personer trives meget vel i München; hovedsagen er at vælge et logis på solsiden. Jeg for mit vedkommende befinder mig udmærket vel i Münchens klima, der er sund styrkende bergluft, man sporer tydeligt alpernes nærhed. München er billigere end Dresden. Også der findes et meget godt polytechnikum, hvor mange norske studerer. Der er efter min erfaring lettere adgang til selskabelighed i München end i Dresden og der er et rigere og interessantere offentligt liv. I sommermånederne be... lidt over et døgn kan man rejse til Rom.

Dette har jeg dog villet henlede din opmærksomhed på. Noget råd er det naturligvis ikke; thi jeg kan jo ikke vide, hvad der er forenligt med din helbredstilstand.

Hvad os angår, da tilbragte vi sidste sommer i Tyrol og kom hid i September. Til høsten må vi igen være i München. Min søn, der før vor afrejse blev student dersteds og som dette år har studeret ved det romerske universitet, skal nemlig fra Oktober fortsætte sine studeringer et par år i München; derefter vil det jo blive nødvendigt at han fuldfører dem i Kristiania. Om vi da ledsager ham did er endnu uvisst; jeg har ikke synderlig lyst dertil. Livet herude i Europa er dog friere og friskere og større.

Jeg er i denne tid beskæftiget med et nyt dramatisk arbejde, som jeg håber at få færdigt om en måneds tid. Jeg har hørt sige, at Du også arbejder på noget nyt.

Meget kært skulde det være os om vi snart kunde træffe eder et eller andet sted; og vi håber at så vil ske. Indtil da sender vi vore bedste hilsener til eder alle.

...

22. juni 1882

Konvolutt:

Dem norwegischen Schriftsteller Herrn Jonas Lie,

Ritter m. h. Ord:

Steindamm 14.

Hamburg.

(Germania.)

fr:

*

Rom, den 22. Juni 1882.

Kære Jonas Lie!

Nu tør jeg ikke længer opsætte med at skrive Dig til; jeg har til min skam opsat det altfor længe; men hvad brevskriveri angår, føler jeg at jeg desværre er så omtrent uforbederlig.

Lad mig da først og fremst af mit ganske hjerte takke Dig og ønske Dig til lykke med din nye bog. Den er et nyt vidnesbyrd om at på sjøfortællingens område gives der i hele samtiden ikke en eneste digter, som kan tænke på at ta' det op med dig. Billederne fra sildefisket er fuldendte mesterværker i enhver henseende; de lægger beslag på alle sanser; jeg lugtede grangiveligt sild da jeg læste dem, jeg så sildeskæl glitre for øjnene hvor jeg vendte mig, jeg syntes jeg trådte i slejp sildeslo, hvor jeg gik og stod. Således skal det gøres!

Ja, denne bog har Du da naturligtvis også allerede havt megen glæde af. Her kan da vel meningerne ikke godt være delte; de kritiske vrøvlere i aviserne vil næppe finde noget at krangle over. Så vidt jeg har set, har da udtalelserne også været enstemmige.

Tak skal Du også ha' for de breve, Du glædede mig med da krigen mod «Gengangere» raste på det værste. Det er gåt som Du dengang skrev; stormen har lagt sig, og der er på mange hold tegn til en sindigere betragtning af bogen. I Sverig har den fremkaldt en hel literatur af brochyre og tidsskriftartikler. Fejgest af alle viste Normændene sig dengang som ellers; og de fejgeste blandt de

fejge var naturligvis de såkaldte liberale. De var som på sit liv for at fralægge sig mistanken om noget slags samstemmighed med mig.

Iforgårs fuldførte jeg et nyt dramatisk arbejde i fem akter. Jeg er endnu ikke viss på om jeg skal betegne det som lystspil eller som skuespil; det har noget af begge dele eller ligger midt imellem; det blir trykt i løbet af sommeren, men udkommer ikke før senhøstes.

Igår var Sigurd oppe til anden afdeling af juridisk examen og stod sig udmærket i alle fag. Om en 14 dages tid tager han den tredje og sidste afdeling, den såkaldte laureatexamen, og umiddelbart derefter skal han forsvare sin afhandling for den juridiske doktorgrad; disputatsen er allerede godkendt og handler om «førstekammerets stilling i de repræsentative statsforfatninger»; den udgør over 100 tætskrevne kvartsider.

Når disse historier er tilende bryder vi foreløbig op fra Rom for at tilbringe sommeren i Tyrol. Til høsten rejser vi hid ned igen.

Og hvad planer har så Du og dine for sommeren? Er der kanske en mulighed for at vi kunde træffes? Det skulde glæde mig ganske overordentlig. Oprindeligt havde vi tænkt at rejse til Norge i år; men da examen falder så sent at den bedste sommertid går tabt, har vi måttet opgive den plan, eller udsat den til næste år.

Måske træffer dette brev Dig ikke i Hamburg, men jeg håber at det alligevel kommer Dig ihænde. Hils din fortræffelige hustru fra os, og ligeledes børnene! Jeg fortæller ofte om det hyggelige samvær i Berchtesgaden.

Din hengivne ven

Henrik Ibsen.

[1882]

Kære Jonas Lie!

Tak for al venlighed imod min hustru.

Gossensass er, hvad Berchtesgaden engang var – et ideelt arbejdssted uden nysgerrige bladfolk eller bebrillede litteraturdyrkere. Det eneste jeg savner er vore hyggelige lørdagsaftener hos Dig og Din frue.

Din hengivne

Henrik Ibsen.

[2. januar 1884] (telegram)

JONAS LIE RUE POISON 12 PARIS

HJERTELOG TAK! MANGE HILSENER

HENRIK IBSEN

20. november 1884

Konvolutt:

Herrn Jonas Lie.

Berchtesgaden.

in Bayern.

(Germania.)

fr:

*

Rom, den 20. november 1884.

Kære Jonas Lie!

Hjertelig tak for brevet, som nu netop kom mig ihænde hersteds! Din adresse i Paris kender jeg ikke, og derfor sender jeg dig straks disse linjer i det håb at de endnu vil træffe dig i Berchtesgaden.

Du kan vel tænke dig hvor højlig det måtte glæde mig her i ensomheden at modtage et sådant budskab fra dig og din hustru i anledning af «Vildanden». Hvorledes den vil blive set på og bedømt hjemme, ved jeg endnu ikke.

Du kan tro vi ofte har tænkt på eder og talt om eder i den senere tid. Et rygte havde berettet at du endnu havde en hel del af din nye fortælling tilbage, så det var tvilsomt om den kunde udkomme i betids før jul. Men nu er du jo færdig, og vi ønsker dig af hjertet til lykke. Jeg håber og venter at du også denne gang møder frem med en digtning som står på lige højde med dine to seneste mesterværker, «Livsslaven» og «Familjen på Gilje».

Men når skal endelig den tid komme, da vi fuldt ud får nyde frugterne af vort arbejde også udenfor de skandinaviske lande? Der snakkes om at man nu hjemme tænker på muligens at afslutte internationale konventioner. Men derved

alene bøder man ikke på den begåede uretfærdighed imod os ældre forfattere. Staten pligter at forhøje vore digtergager, og jeg synes, du nu burde foretage et eller andet skridt i den anledning inden storthinget træder sammen. Er det virkelig noget alvorligt bevendt med den nye regerings frisind og tidsmæssige opfatning, så burde den ikke et øjeblik være i tvil om, hvad der her er dens simple skyldighed.

Jeg beklager meget at du ikke kunde være tilstede ved mødet i Schwaz isommer. Der var adskillige emner, som ikke fik den udredning, de kunde have fåt, om vi alle tre havde været samlet. For øvrigt er jeg særdeles glad over sammenkomsten med Bjørnson; jeg er kommen til at forstå ham langt bedre end før.

Nu vil jeg bare ønske at koleraen ikke må gøre eder opholdet i Paris altfor ubehageligt for vinteren. Den synes jo for øjeblikket at være i tilbagegang og desuden er kulden indtrådt, hvilket lægerne jo ansér for ønskeligt. Hersteds står alle hoteller tomme, men sundhedstilstanden er god.

Og så endnu en gang tak for brevet og til lykke med din nye bog! Min hustru beder mig sende sine bedste hilsener til eder begge. Jeg forener mine med hendes.

...

[oktober/november 1885]

Kære Jonas Lie!

Tak for underretningen. Vi glæder os hjertelig til at træffe ... *Maxi...*, 2^{den} etage. ... til *Kanalstrasse* og derfor er indgangsporten i *denne* gade. Velkommen.

Din ...

27. januar 1887

Konvolutt:

Monsieur Jonas Lie.

Avenue de la Grande-Armée, 7.

Paris.

München, den 27. Januar 1887.

Kære Jonas Lie!

Dag for dag har jeg tænkt på at skrive dig til. Men, som sædvanligt med mig, er der altid kommet noget i vejen. Nu vil jeg imidlertid skubbe alt andet til side og sende dig nogle linjer.

Først og fremst vil jeg da i min hustrus og mit eget navn bede dig modtage en hjertelig lykønskning i anledning af «Kommandørens døttre». Du kan vel selv tænke dig, hvilken glæde det var for os to ensomme herude at modtage dette talende budskab fra hjemmet. Ingen af os har nogensinde været i land på de kanter, hvor det meste af begivenhederne foregår; men lige fra begyndelsen af bogen syntes vi at vi var ligesom fuldt lokaliserede der. Og så menneskene fremfor alt! Vi ser dem og vi kender dem. Det er for os nu, som om vi havde kendt dem lange, lange tider i forvejen. Jan og Marte har vor dybeste medfølelse. Og således, som det er gået os ved læsningen af denne digtning, således synes jeg det må gå enhver læser, der ejer spor af plastisk fantasi og syn.

Og så vil jeg dernæst takke dig for det venlige brev, som du for et par måneder siden glædede mig med. I denne mellemtid har jeg været svært opkavet, og tildels fraværende på rejser. Men efterdønningerne heraf gør sig endnu gældende i skikkelse af en hel hob brevskrivning, som jo til og med næsten udelukkende må føres på tysk, hvilket jo altid forøger arbejdet en del. At jeg under disse omstændigheder skulde få tid og sindsro nok til alvorligt at gi' mig i kast med nogle nye dramatiske galskaber er ikke til at tænke på. Men jeg føler adskillige sådanne rumstéere inde i mit hode, og henover våren håber jeg nok at få sat dem i system.

Vi tænker stærkt på, hvis alt går efter ønske, at tilbringe den kommende sommer oppe ved Skagen. Stedet har jo længe været søgt af malere og det store åbne hav drager os mægtigt. Helt op til Norge går i hvert fald jeg ikke. Forholdene, ånden og tonen deroppe, synes jeg, har lidet tiltrækkende ved sig. Det er højst pinligt at se med hvilken glubsk ivrighed de kaster sig over alskens småting, ret som om det var højvigtige sager.

Vi har her en passelig mild vinter med klart vejr og befinder os vel i enhver henseende. Forhåbentlig er det samme tilfældet i din kreds. Når du får anledning

til at se Bjørnson, beder jeg dig hilse og takke ham for det brev, han sidst sendte mig og som jeg nu skal se til at besvare. Men først og fremst, hils din hustru og børnene på det hjerteligste fra os begge. Lev vel alle sammen!

Din hengivne

Henrik Ibsen.

28. desember 1888

Konvolutt:

Monsieur Jonas Lie.

Avenue de la Grande Armée, 7.

Paris.

*

München, den 28. December 1888.

Kære Jonas Lie!

Jeg beder dig herved modtage og bringe medunderskriverne vor hjerteligste tak for telegrammet julaften. Jeg vilde naturligvis straks have svaret ad samme vej; men uheldigvis havde jeg forlagt din adresse og kunde ikke med bestemthed erindre den. Først igår aftes fandt jeg den da endelig. Dette må tjene til min undskyldning. – Ligeledes takker jeg dig for dine to venlige breve, som ... [m]odtage siden vi sidst var sammen med eder. – Som følge af den uhyre juletrafik hersker der stor forvirring ved de tyske pakkepostanstalter og kanskje også ved de danske. Jeg har derfor endnu ikke modtaget den for julen vanlige bogpakke fra København og har således heller ikke fåt læst din nye bog endnu. Men vi venter den med hver post. Og for resten har vi jo hørt og læst så meget godt om den at vi trygt kan gratulere dig på forhånd og glæde os til den nydelse, som vi har i vente. – Julen har ellers for mig været en travl tid. «Die Frau vom Meere» er i Berlin allerede udkommet i 3^{die} oplag og har derved påført mig meget skriveri. Sigurd er hos os men må tilbage i overmorgen. – Og modtag så, du <og dine samt vennerne vore hjer>teligste ønsker om ...

[1891]

Jernbane fra Neapel til Castelmare (omtr. 1¹/₄ time) derfra videre med banen til Vietri (2–2¹/₂ time, tror jeg.). Fra Vietri med vogn til Amalfi, (1¹/₂–2 timer.). Vil man til Sorrento, kan man gå direkte did fra Neapel eller også med vogn fra Castelmare (2–2¹/₂ time)

I Amalfi anbefales på det varmeste Albergo di Luna. Bed om mit fordums logis.

Hils hjerteligst værtinden i Albergo di Luna, donna Marietta Barbaro.

6. november 1893

Kristiania 6.11.1893.

Kære Jonas Lie!

Modtag hjertelige hilsener fra mig. Mit varmeste ønske overfor dig er at du i mange gode fremtidsår må virke med hele dit åbne, ærlige digterøre, og at din kraft og vilje udelukkende rettes mod det område både tillands og tilvands, på hvilket du er den ubestridte og ubestridelige stormester.

Din trofast hengivne ven

Henrik Ibsen.

30. mars 1895

Konvolutt:

Herr Jonas Lie.

*

30.3.95.

Kære Jonas Lie!

Overbringeren heraf er min gode, trofaste ven, dr. Julius Elias fra Berlin. Han kender grundigt vor literatur, forstår vort sprog og ønsker at gøre dit bekendtskab. For mig er han en utrættelig hjælper i mine tyske literære anliggender og jeg skylder ham overordentlig meget. –

Hjertelige hilsener til dig og dine fra din hengivne

Henrik Ibsen.

15. januar 1900

Konvolutt:

Illustrissimo Signore Commendatore Jonas Lie,
Hôtel d' Europe, San-Remo.
Italia.

*

Kristiania, den 15.1.1900.

Kære Jonas Lie!

Du er da altså fremdeles den samme trofaste og pålidelige brevsriver, som du altid – og jeg desværre aldrig – har været. Tak for brevet og ligeså hjertelig tak for din nye bog, som du sendte mig. Det glæder mig at den har fundet en så udélt, varm og vel beføjet modtagelse og påskønnelse også hertilands, hvor forståelsen just ikke altid er så særdeles dybtgående. – Tænk du ikke på at dramatisere historien om Faste? Jeg synes den ypperligt måtte egne sig til et folkeskuespil. Hør nu bare!

1. akt: Faste som halvvoksen gut, spisende nådsensbrød og tumlende med storhedsdrømme.
2. akt: Fastes kamp i byen.
3. akt: Fastes sejr i byen.
4. akt. Fastes nederlag og flugt fra landet.
5. akt: Fastes hjemkomst som sejrende digter. Han har fundet sig selv.

Det kunde blive et eventyrligt livsløb at skildre dramatisk. Men først måtte du naturligvis komme lidt mere på afstand fra fortællingen. *Nu* synes du kanskje dette her er et brutalt og barbarisk forslag. Men alle dine fortællinger rummer en dramatisk kærne indeni sig.

Men lad mig nu ikke fantasere længere. – Det glæder os inderligt at alt står så vel til hos eder. Kanske vi kunde mødes til sommeren heroppe? Iår tænker jeg at unde mig nogen ferietid og så kunde det jo være prægtigt at få passiare om løst og fast ligesom i Berchtesgaden for omtrent 20 år siden.

Hils din hustru mange gange fra os. Og min uudslukkelige flamme, Elisabeth, specielt fra *mig!* Gratulerer med udbyttet fra Monte-Carlo. Når kaptejnen

kommer hjem håber jeg at få høre flere gode nyheder fra eder.

Din hengivne ...

Henrik Ibsens *Brev til Jonas Lie* er lastet ned gratis fra bokselskap.no